

B. Pheloung: SCHOOL FLOORS. EFFECTIVE PERCEPTUAL MOVEMENT PROGRAMS FOR YOUR CLASSROOM. Iceform Pty Ltd, Barbara Pheloung 2006, ss. 291

B. Pheloung: Szkolne podłogi. Efektywne programy percepcyjno-motoryczne do zastosowania w twojej klasie. Iceform Pty Ltd, Barbara Pheloung 2006, ss. 291

W ostatnich latach na świecie i w Polsce odnotowuje się rozwój opartych na ruchu metod terapii. Czasem ruch jest podstawowym elementem metody (np. *Developmental Exercises S. Goddard-Blythe*), warunkowany jest sygnałami akustycznymi (np. *Interactive Metronome*) albo też współoddziałuje z muzyką (np. metoda Feldenkreisa, czy *Rhythmic Movement H. Blomberga*). Jedną z metod terapii percepcyjno-motorycznej jest także australijski program *Move to Learn* (Ruch dla Ucznia się), skierowany do wszystkich dzieci z trudnościami rozwojowymi i szkolnymi, zwłaszcza do tych, które mają przetrwałe z okresu wczesnego dzieciństwa odruchy bezwarunkowe i nieukończony (lub zaburzony) proces rozwoju układu nerwowego.

Na program *Move to Learn* składają się sekwencje ruchów, które pojawiają się w sposób naturalny w prawidłowo przebiegającym rozwoju ruchowym (m.in. pełzanie, turlanie się, czworakowanie). Łatwość nauczenia się i stosowania tego programu w grupie dzieci (bez konieczności ponoszenia wysokich kosztów np. na szkolenie, zakup urządzeń czy specjalnego wyposażenia) czyni go bardzo interesującym dla praktyki terapeutycznej, natomiast potwierdzona w badaniach efektywność sprawia, że jest on także programem wartygodnym („*South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*” vol. 28(1) 2006, s. 29–42;

Move to Learn 2005 Research, dostępny: <http://www.movetolearn.com.au/articles.html> [28–02–2009]).

Aktualnie badania nad efektywnością stosowania programu *Move to Learn* są prowadzone na Uniwersytecie w Sydney oraz w Polsce, w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej. W grudniu 2008 r. w ramach projektu badawczego *Metody terapii zaburzeń neurorozwojowych u dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym szkolnym*, realizowanego we współpracy polsko-brytyjsko-australijskiej, do współudziału w prowadzeniu badań zostało przygotowanych przez brytyjskie trenerki 23 specjalistów. Są wśród nich nauczyciele kształcenia zintegrowanego, psychologowie, pedagodzy, nauczyciele-terapeuci i logopedzi. Badania będą trwały do czerwca 2009 r., a ich wyniki zostaną przedstawione w odrębnym opracowaniu.

Podstawą do realizacji programu *Move to Learn* jest seria publikacji książkowych i materiałów pomocniczych autorstwa B. Pheloung. Omawiana książka to najnowsza publikacja tej autorki. Składa się na nią dziewięć rozdziałów, w których autorka porusza wiele aspektów organizacji i przebiegu procesu nauczania-uczenia się.

Książkę rozpoczyna „Wprowadzenie” (*Introduction*), w którym autorka dzieli się z czytelnikami swoimi doświadczeniami przede wszystkim jako matki, której jedno z dzieci doświadczało poważnych trudności szkolnych z powodu dysleksji.

Pewnego rodzaju kontynuacją wstępu jest rozdział pierwszy „Moja podróż” (*My Journey*), w którym autorka nakreśla w skrócie dwie podróże – jedną rzeczywistą, fizyczną, związaną np. z przeprowadzeniem się z Kanady do Australii – i drugą – psychiczną (intelektualną i emocjonalną), obejmującą pierwsze doświadczenie porażek edukacyjnych swojej córki, pierwsze własne doświadc-

czenia nauczycielskie, współpracę z siostrą Ivonne Mary czy terapeutką zajęciową Veronicą Steer, a także okoliczności powstawania ośrodków terapeutycznych oraz rozwój idei programu *Move to Learn* w Australii i innych krajach świata. Tak o swojej podróży pisze sama autorka: „docieramy zatem do dnia, w którym siedzę przy komputerze i piszę jeszcze jedną «ostatnią książkę». To była długa podróż, lecz nie jest ona jeszcze zakończona. Mam nadzieję, że nie zakończy się dopóty, dopóki każde dziecko w każdej szkole nie otrzyma takiej pomocy, jakiej potrzebuje, aby w pełni wykorzystał swój potencjał” (s. 22).

Podstawą do diagnozy i terapii trudności szkolnych jest dla B. Pheloung Piramida uczenia się. Opracowany przez nią prosty diagram zaprezentowany został w rozdziale drugim „Wspinając się po piramidzie” (*Climbing the Pyramid*). Piramida uczenia się ilustruje kolejne etapy rozwoju neurologicznego. Konstrukcja Piramidy ma ułatwić nauczycielom śledzenie rozwoju dziecka oraz planowanie rodzaju i kolejności ćwiczeń wspomagających ten rozwój. Ma także służyć nauczycielom, rodzicom i terapeutom w określaniu poziomu rozwoju konkretnego dziecka z zaburzeniami w porównaniu z przedstawioną na diagramie normą rozwojową. Biorąc pod uwagę, że książka nie ma charakteru naukowego, można przyjąć tę prostą interpretację przedstawionych tu relacji jako użyteczną w praktyce, zwłaszcza że istotnie pomaga ona usystematyzować wiedzę o kolejności opanowywanych umiejętności rozwojowych i wyznaczać rodzaj oraz kierunek oddziaływań terapeutycznych.

Jednym z czynników, którego znaczenie dla przebiegu procesu i efektów uczenia się jest bardzo istotne, choć wciąż niewystarczająco doceniane, jest odżywianie. Zagadnienia żywienia dzieci, a raczej tego, jakich substancji

w pożywieniu należy unikać, czytelnik odnajdzie w kilku miejscach książki – rozdziale czwartym „Odżywiając mózg” (*Feeding the Brain*) oraz dziewiątym „Dodatkowe pomysły” (*Additional Resources*). W rozdziale czwartym autorka podkreśla silną zależność między składnikami pożywienia a koncentracją uwagi, pamięcią czy wrażliwością sensoryczną. Wskazuje związek pomiędzy stanem zdrowia dziecka, nawracającymi infekcjami czy alergiami a spożywaniem pokarmów zawierających środki konserwujące oraz przyjmowaniem znacznych ilości antybiotyków. Spostrzeżenia autorki są uzupełnione opiniami rodziców dzieci z zaburzeniami neurorozwojowymi oraz potwierdzone badaniami i doniesieniami z praktyki lekarskiej dr Marilyn Dyson. Pediatra ta od ponad 20 lat zajmuje się skutecznym leczeniem pacjentów z ADD, ADHD, LD (*Learning Delays*), alergią, autyzmem czy zespołem Aspergera poprzez suplementację i dobór diety do indywidualnych potrzeb konkretnych dzieci. W rozdziale dziewiątym zaś autorka porusza szerzej problemy m.in. nietolerancji pokarmowej, tzw. „śmieciewego jedzenia”, dodatków chemicznych do pokarmów, braku równowagi biochemicznej oraz specjalnych diet.

Edukacja i doświadczenia autorki w pokonywaniu trudności szkolnych własnego dziecka pozwoliły na opracowanie przez nią skutecznego programu terapii percepcyjno-motorycznej. Ponieważ program skierowany jest zwłaszcza do dzieci z trudnościami wynikającymi z opóźnień lub zaburzeń neurorozwojowych, w książce zamieszczono także podstawowe informacje dotyczące kształtowania się odruchów bezwarunkowych, ich dojrzewania oraz symptomów braku dojrzałości w tym zakresie. Także w rozdziale piątym „Wchodzenie do szkół” (*Getting into schools*) autorka zawarła informacje na

temat powodów oraz sposobu wdrażania programu *Move to Learn* do praktyki pedagogicznej. Przykłady i informacje zwrotne o stosowaniu programu w szkołach i przez rodziców dzieci zawarto w rozdziale szóstym „Nowi pionierzy” (*The New Pioneers*). Z tego rozdziału można dowiedzieć się ponadto o możliwym stosowaniu programu *Move to Learn* także w grupach osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie czy z zaburzeniami psychicznymi oraz o efektach tych ćwiczeń z relacji prowadzących je terapeutów.

W książce B. Pheloung swoje doświadczenia związane z trudnościami szkolnymi jej córki określa jako „nocny koszmar”. Tym bardziej podkreśla potrzebę tworzenia grup wsparcia dla osób doświadczających trudności szkolnych, jak i ich najbliższych, zwłaszcza rodziców. W rozdziale siódmym, zatytułowanym „Grupy wsparcia trudności szkolnych” (*Learning Difficulty Support Group*) autorka podaje zatem propozycje sposobów ich organizowania oraz przykłady działania grup wsparcia w Oxford Falls, Sydney i Perth. Szczególnie wymowne są słowa autorki, która odpowiadając na pytanie: Kto może pomagać we wspieraniu osób z trudnościami w uczeniu się? pisze: „Najprostsza odpowiedź brzmi: „[...] my możemy. [...] Każdy, kto doświadczył uczucia bezradności i niewiedzy, co zrobić ze sobą samym lub swoim dzieckiem z trudnościami w uczeniu się, każdy, kto doświadczył izolacji lub bycia niezrozumiałym czy desperacji w poszukiwaniu właściwej pomocy, może zaoferować wsparcie [...]” (s. 135).

Rozdział ósmy książki – „Badania” (*Research*) – zawiera doniesienia z badań przeprowadzonych przez dr Christine Chapparo z Uniwersytetu w Sydney oraz z badań prowadzonych przez samą

B. Pheloung. Badania Ch. Chapparo były prowadzone w 2004 r., objęto nimi 53 dzieci 6-letnich, u których stwierdzono przeciętny lub ponadprzeciętny rozwój intelektualny i równocześnie znaczące trudności edukacyjne. Większość badanych dzieci była określana przez swych nauczycieli jako mające trudności z ogólną organizacją, planowaniem, sprawnością motoryczną, samoregulacją zachowania oraz relacjami społecznymi w grupie. Przed rozpoczęciem realizacji programu ruchowego wszystkie dzieci były poddane diagnozie pod kątem sprawności motorycznej (motoryka duża i mała) oraz percepcji wzrokowej. Po zrealizowaniu ośmiotygodniowego cyklu codziennych ćwiczeń u dzieci, które brały udział w ćwiczeniach ruchowych, stwierdzono istotny statystycznie postęp ($p < 0,05$) we wszystkich zakresach.

Książkę kończy rozdział „Dodatkowe pomysły” (*Additional Resources*), w którym autorka wymienia wiele interesujących i potrzebnych terapeutom informacji i sposobów pracy z dziećmi z trudnościami szkolnymi. Od sposobów rozpoznawania i uwzględniania indywidualnych potrzeb dzieci, poprzez różnego rodzaju terapie (słuchowe, kinezyologiczne, homeopatię, grę na bębenkach), prowadzenie dziennika pożywienia, do pomysłów na różne sposoby aktywności po zakończeniu prowadzenia ćwiczeń z programu *Move to Learn*.

Książka B. Pheloung nie jest książką naukową. Treści ujęte są w sposób przystępny, pozbawione naukowej, abstrakcyjnej terminologii. Czytając ją ma się raczej poczucie rozmowy niż lektury, zważając zaś na fakt, że Barbara Pheloung w 2004 r. była nominowana do tytułu Australijczyka Roku, jest to rozmowa interesująca i inspirująca.

Agnieszka Olechowska